

Situació Catalunya

1S20

Evolució esperada de l'economia catalana davant la crisi de la COVID-19

Juliol de 2020

El PIB de Catalunya es podria reduir en un 12,0% en el 2020, i augmentar en un 7,4% en el 2021. Això donaria lloc a la destrucció de 110 mil llocs de treball en el bienni, i a l'augment de la taxa d'atur en 3,3 punts percentuals, fins a acostar-se al 14,4% en la mitjana de 2021. L'impacte de la crisi, per tant, s'espera una mica superior al que experimentarà el conjunt de l'economia espanyola. Encara que les mesures de confinament i de distanciament social van permetre frenar l'expansió de la COVID-19 durant el temps que es van mantenir en vigor, l'impacte en l'activitat econòmica ha estat molt rellevant. Així, la reducció de l'activitat podria sobrepassar el 20% en l'acumulat del primer semestre de l'any respecte a finals de 2019.

La reducció del nombre de contagis i la flexibilització de les restriccions a la mobilitat i activitat han donat pas a una recuperació intensa en el període de desescalada, encara que els recents rebrots, entre els quals cal destacar els casos de Lleida i el seu entorn, Barcelona i part de la seva àrea metropolitana o Figueres, mantenen la incertesa elevada. L'expectativa que la recuperació es prolongui es veu reforçada per un impuls fiscal significatiu a Espanya i a Catalunya, pels ambiciosos anuncis de política a nivell europeu i per l'impuls al crèdit. Això obre la possibilitat al fet que es puguin donar escenaris més positius cap endavant, tot i que la incertesa encara és elevada, i la major part dels riscos continuen posant un biaix a la baixa sobre les previsions.

La revisió a la baixa del creixement en 2020 s'explica per quatre factors. En primer lloc, que les mesures de confinament s'han prolongat durant més temps de l'esperat fa tres mesos. En segon lloc, les restriccions han tingut un major impacte sobre la demanda interna, en particular sobre la despesa lligada al consum que es realitza en un context social. En tercer lloc, la disminució de la despesa de les famílies s'ha concentrat en béns, i sobretot serveis, produïts internament. Finalment, el sector turístic s'ha desplomat, mantenint-se tancats els hotels i l'arribada d'estrangers per un període de gairebé tres mesos. Tots aquests aspectes, bé sigui pel pes del consum social en la comunitat, per la rellevància de la producció de béns de consum per al mercat nacional, o per la rellevància estratègica del turisme han incidit més negativament en l'economia catalana.

La major incertesa sanitària i econòmica, i les restriccions d'oferta, són la causa de bona part de la contracció del consum. L'ajust de la despesa en consum de les llars es va produir pels dubtes sobre la salut i la situació laboral, la major durada de les mesures de confinament i el distanciament social. A Catalunya, aquesta correcció s'estima de l'ordre d'entre el 25% i el 30% durant els primers sis mesos de l'any. En particular, la correcció es va centrar en els serveis de consum social. **Tal és el cas de la restauració, l'oci i el turisme, tots ells sectors amb un major pes en l'economia de Catalunya.** Per contra, el context de confinament i la lluita contra l'epidèmia van redirigir el consum impulsant el comerç electrònic, els productes d'alimentació, i els serveis i productes de salut.

D'altra banda, les normes per a evitar desplaçaments van aconseguir dimensions globals, la qual cosa va afectar negativament l'arribada de turistes. Així, el consum de no residents en el territori nacional s'hauria desplomat entre un 90 i un 100% respecte a l'observat a la fi de 2019. L'exposició de l'economia catalana al turisme estranger és major que la del conjunt d'Espanya: per exemple els ingressos turístics d'estrangers equivalen al 9% del PIB català, enfront del 5,7% a Espanya. Hi ha també diferències a nivell territorial. A Girona, per exemple, els estrangers van realitzar en 2019 el 31% de la despesa realitzada amb targeta en Terminals Punt

de Venda (TPV) de BBVA o per clients de BBVA. El tancament de la frontera durant 3 mesos (amb el risc de que pugui tornar-se a produir) va suposar, per tant, un impacte diferencial per a l'economia catalana.

Les caigudes en la inversió i en les exportacions haurien estat severes, però una mica inferiors al que es preveia a l'inici de la crisi, mentre que el consum públic s'hauria accelerat, actuant com a estabilitzador. En el primer, hi ha dades mixtes: l'ajust en l'obra residencial sembla menor a Catalunya, tant en termes de caiguda dels visats d'obra nova com en impacte en l'ocupació en el sector. Però les exportacions de béns catalanes mostren una correcció superior a la del PIB i a l'experimentada a Espanya, amb una caiguda del 30% interanual en els mesos de març a maig. Això, com a resultat de les friccions en les cadenes de valor a nivell mundial, la reducció de la demanda global i l'impacte negatiu que la crisi està tenint en sectors estratègics per a Catalunya. De fet, només la indústria alimentària (14% de les exportacions de 2019) ha mantingut les vendes exteriors en aquests tres mesos, però béns d'equip (17%) i manufactures de consum (13%) han caigut entorn del 40% i la contracció en l'automòbil (13%) arriba fins al 70%. Finalment, la despesa en consum públic s'ha accelerat de manera considerable durant els últims sis mesos. Això consolida una tendència, perceptible des de finals de l'any passat, però que s'ha potenciat amb la necessitat de resposta a la pandèmia per part de les administracions públiques.

L'impacte de la crisi, a més de significatiu, ha estat heterogeni i diferent a l'observat en 2008. Encara que la caiguda en l'ocupació continua sent major entre els joves, el canvi demogràfic ha fet que **els majors de 35 anys representin ara més de la meitat de les persones que han perdut la seva ocupació** (enfront d'una cinquena part en 2008-2009). Des del punt de vista sectorial la construcció no és, per primera vegada en molt de temps, un dels detonants de la crisi. **Per contra, l'hostaleria, tradicionalment un sector refugi en altres episodis d'incertesa i amb un major pes a Catalunya,** pateix considerablement les repercussions de l'epidèmia. Enfront del bon paper relatiu de l'ocupació en empreses les activitats de les quals es poden realitzar des de casa, destaca el pitjor comportament de les activitats on la presència física del treballador, de l'ocupador o del consumidor és indispensable. Finalment, **des del punt de vista territorial, fins a juny les dades d'afiliació a la Seguretat Social mostraven un impacte major a Girona i Tarragona, sobretot en les seves zones més turístiques i industrials.** Lleida, i en particular l'eix del Pla de Lleida, s'haurien vist afavorides pel major pes de les activitats agràries, considerades essencials.

La desescalada i la flexibilització de les restriccions possibilitades pel control de la pandèmia han permès una recuperació econòmica molt intensa des de mitjans del segon trimestre de l'any que, si continua sense problemes importants, podria permetre que el PIB augmenti en un 8% trimestral en el tercer, encara dos punts per sota de la mitjana d'Espanya. Des dels inicis del mes de maig, diversos indicadors apunten al fet que l'activitat millora, a mesura que s'han anat relaxant les limitacions al moviment i a l'obertura de negocis. En particular, aquelles províncies que van començar la desescalada abans van mostrar recuperacions de la despesa més prematures¹. Finalment, les restriccions no han afectat a tots els sectors per igual: aquells que van experimentar una relaxació més primerenca són els que primer van repuntar. **Això s'observa amb claredat, per exemple, a Lleida i Girona, que van avançar per davant de Barcelona, i especialment quan s'ha permès l'encreuament de fronteres sense restriccions. En la setmana del 6 al 12 de juliol, en aquestes dues províncies la despesa dels estrangers es va accelerar fins a aconseguir fins a nivells pròxims als d'un any abans.** D'altra banda, aquests canvis en les polítiques de contenció del virus també s'han adoptat en bona part dels principals socis comercials, donant suport a la recuperació dels fluxos de comerç de béns i serveis. La major exposició de Catalunya a l'exterior, amb un pes més elevat de les exportacions de béns, i en particular cap a mercats asiàtics, que van per davant en el control de la COVID-19 i la recuperació de les seves economies, pot suposar un punt de suport per a una recuperació més ràpida en pròxims trimestres.

¹ La despesa és la realitzada amb targeta de crèdit o dèbit emeses per BBVA o en Terminals de Punt de Venda (TPV) de BBVA.

L'economia europea mostra un punt d'inflexió, les polítiques es tornen més expansives i s'obre la possibilitat d'escenaris més positius, sempre que l'epidèmia romangui sota control. En bona part de la UEM, l'emergència sanitària sembla encarrilada, si bé amb uns nivells d'infectats superiors als que es van registrar als països asiàtics. Així mateix, governs com l'alemany han continuat anunciant mesures per a tractar de donar suport al creixement de la demanda interna, al que s'afegeixen el nou fons de recuperació "Next Generation EU", encara en discussió, i l'expansió del balanç del BCE².

A Espanya i Catalunya, l'expansió de la despesa pública s'accelera. Per al conjunt de les *AA.PP. el dèficit podria aconseguir gairebé el 15% del PIB enguany. I referent a la Generalitat, la despesa pública podria augmentar en 4 punts del PIB regional en 2020, encara que part d'aquest podria no traslladar-se a dèficit a conseqüència de les ajudes posades en marxa pel Govern de l'Estat. S'estima que les mesures discrecionals d'impuls a la demanda interna a Espanya aconseguiran, com a mínim, un 3% del PIB en 2020. Això, suportat principalment per cinc grups de mesures recentment aprovades: l'aprovació de l'Ingrés Mínim Vital, alguns programes sectorials (automoció, turisme), l'augment per sobre de l'inicialment previst de la despesa sanitària i educativa, la provisió de liquiditat a les empreses més afectades, i l'extensió de les mesures de protecció de rendes dels treballadors assalariats i autònoms (ERTO i prestació extraordinària per cessament d'activitat) fins a setembre de 2020. **A això cal sumar les aportacions de la Generalitat,** que inclouen un pla de 1000M€ per a millorar la liquiditat empresarial en forma de préstecs i avals, les moratòries tributàries per a PIMES i autònoms, i plans de reactivació econòmica a nivell local i sectorial.

En aquest context, **els comptes públics experimentaran un deteriorament considerable.** La meitat d'aquest augment s'explica pel creixement la despesa (fins a l'abril, el consum públic va augmentar en més d'un 10%, i la inversió en més d'un 20%) mentre que l'altra meitat ho explica la caiguda del PIB. I això, en un context en què part del minvament d'ingressos s'està veient compensat, tant per una evolució de les transferències a compte que supera la dels ingressos reals de l'Estat (el que donarà lloc a una liquidació negativa més endavant), com pels fons COVID ja esmentats. Cap al 2021, la recuperació econòmica i l'esgotament d'algunes de les mesures actuals reduiran en part els desequilibris, però els estímuls addicionals que puguin considerar-se hauran de tenir en compte el limitat espai fiscal que va quedant, atès que el suport del BCE no serà indefinit. Això és particularment rellevant per a Catalunya, el deute autonòmic del qual (33,7% del PIB regional en el primer trimestre de 2020), superava en gairebé 10 punts la del conjunt de CC.AA. Per tant, és cada vegada més necessari avaluar l'eficiència dels recursos utilitzats i dissenyar les mesures perquè tinguin el màxim impacte possible sobre l'activitat econòmica, el manteniment de l'ocupació i la reducció de la desigualtat. En alguns casos, això pot implicar que l'ajuda a uns certs sectors sigui compassada amb la reactivació de la demanda.

Respecte de les mesures de suport a l'ocupació, a Catalunya un percentatge elevat de la força laboral està en una situació relativament precària: o té un contracte temporal, o es troba en un ERTO, o ha cessat l'activitat com a autònom o és a l'atur: la informació disponible (afiliats mitjans del mes de juny) apunta que l'ocupació efectiva seria ara un 29% inferior al que s'hagués esperat en un escenari en absència de la pandèmia, 3 p.p. més que a Espanya. D'ells, tres quartes parts (entorn de 680 mil persones) s'haurien acollit a les mesures de protecció d'ERTOs i la Prestació Extraordinària per a autònoms. Per tant, l'impacte d'aquestes mesures pot ser superior en la comunitat.

Finalment, la provisió d'avals, juntament amb l'acció del BCE i del sector bancari, ha aconseguit impedir una major caiguda del PIB en el 2T20 (4,5 p.p.)³, i juntament amb les mesures de les AA. PP. han permès que el crèdit a empreses s'hagi expandit de manera excepcional en el segon trimestre de l'any. En concret, referent a les línies de l'ICO fins al 30 de juny, les empreses de Catalunya tenien sol·licitats avals per valor de 15 mil milions d'euros en la línia COVID-19 de l'ICO, equivalents al 18% de l'import sol·licitat en tota Espanya.

² Per a un major detall, vegeu Situación España, 3T20, disponible aquí: <https://www.bbva.com/publicaciones/situacion-espana-tercer-trimestre-2020/>

³ Per a un major detall, vegeu Situación España, 3T20

Els riscos continuen esbiaixats a la baixa, en un entorn d'encara elevada incertesa. El principal obstacle a la recuperació continua sent els dubtes respecte a l'evolució de la pandèmia i l'efectivitat de les mesures preses per a limitar el contagi de la malaltia, la qual cosa cobra encara més rellevància amb els recents rebrots a Lleida, Barcelona o Figueres, que obliguen a peticions de reducció de la mobilitat i l'activitat. Per tant, és primordial millorar la capacitat del sistema sanitari per a enfrontar possibles rebrots, i desenvolupar medicaments efectius en el tractament i una vacuna que elimini definitivament el risc de contagi. Existeix evidència que la incertesa està limitant la despesa de les famílies: encara que el consum s'ha reactivat, s'ha desaccelerat amb cada fase de desescalada. Encara que la gent ha tornat a consumir en entorns socials, la despesa en restaurants, oci o allotjament es manté encara per sota dels nivells observats fa un any. Això no sols es deu al temor al contagi i a les restriccions que encara es manté en l'oferta, sinó també a la situació del mercat de treball.

No obstant això, també existeix marge per a escenaris una mica més positius en els pròxims trimestres, però requeriran de la consolidació de la bona direcció que han pres algunes polítiques a nivell europeu i de la construcció de consensos a nivell nacional al voltant de les mesures necessàries per a impulsar la capacitat de creixement. El Fons de Recuperació suposa una oportunitat única per a finançar projectes d'inversió que ajudin a accelerar la transformació del model productiu, encara que els majors beneficis es poden obtenir de les polítiques que hagin d'aprovar-se per a tenir accés als recursos. Reformes que ajudin a assegurar la sostenibilitat de les finances públiques a mitjà termini, que redueixin la precarietat del mercat laboral, que permetin ajustos més eficients en les empreses i que incrementin la competència i la productivitat poden ser una recompensa més atractiva.

AVÍS LEGAL

El present document, elaborat pel Departament de BBVA Research, té caràcter divulgatiu i conté dades, opinions o estimacions referides a la data del mateix, d'elaboració pròpia o procedents de fonts o basades en fonts que considerem fiables, sense que hagin estat objecte de verificació independent per BBVA. BBVA, per tant, no ofereix garantia, expressa o implícita, quant a la seva precisió, integritat o correcció.

Les estimacions que aquest document pot contenir han estat realitzades segons metodologies generalment acceptades i han de prendre's com a tals, és a dir, com a previsions o projeccions. L'evolució històrica de les variables econòmiques (positiva o negativa) no garanteix una evolució equivalent en el futur.

El contingut d'aquest document està subjecte a canvis sense avís previ en funció, per exemple, del context econòmic o de les fluctuacions del mercat. BBVA no assumeix cap compromís d'actualitzar el contingut del document o de comunicar els canvis que s'hi puguin realitzar.

BBVA no assumeix cap responsabilitat per qualsevol pèrdua, directa o indirecta, que pogués resultar de l'ús d'aquest document o del seu contingut.

Ni el present document, ni el seu contingut, constitueixen una oferta, invitació o sol·licitud per adquirir, desinvertir o obtenir cap interès en actius o instruments financers, ni poden servir de base per a cap contracte, compromís o decisió de cap tipus.

Especialment respecte a la inversió en actius financers que poguessin estar relacionats amb les variables econòmiques que aquest document pugui desenvolupar, els lectors han de ser conscients que en cap cas han de fer servir aquest document com a base per prendre les seves decisions d'inversió i que les persones o entitats que potencialment els puguin oferir productes d'inversió seran les que tenen l'obligació legalment de proporcionar-los tota la informació que necessitin per prendre aquesta decisió.

El contingut del present document està protegit per la legislació de propietat intel·lectual. Queda expressament prohibida la seva reproducció, transformació, distribució, comunicació pública, posada a disposició, extracció, reutilització, reenviament o la utilització de qualsevol tipus, per qualsevol mitjà o procediment, exceptuant els casos en què estigui legalment permès o sigui autoritzat expressament per BBVA

Aquesta informe ha esta elaborat per:

Economista en cap

Miguel Cardoso

miguel.cardoso@bbva.com

Joseba Barandiaran

joseba.barandia@bbva.com

+34 94 487 67 39

Giancarlo Carta

giancarlo.carta@bbva.com

+34 673 69 41 73

Juan Ramón García

juanramon.gl@bbva.com

+34 91 374 33 39

Félix Lores

felix.lores@bbva.com

+34 91 374 01 82

Pilar Mas

mariapilar.mas@bbva.com

+34 91 374 83 94

Virginia Pou

virginia.pou@bbva.com

+34 91 537 77 23

Pep Ruiz

ruiz.aguirre@bbva.com

+34 91 537 55 67

Angie Suárez

angie.suarez@bbva.com

+34 91 374 86 03

Camilo Andrés Ulloa

camiloandres.ulloa@bbva.com

+34 91 537 84 73

INTERESSATS DIRIGIR-SE A:

BBVA Research: Calle Azul, 4. Edificio La Vela – 4ª y 5ª planta. 28050 Madrid (España).

Tel.: +34 91 374 60 00 y +34 91 537 70 00 / Fax: +34 91 374 30 25

bbvaresearch@bbva.com www.bbvaresearch.com

